

HET ARCHIEFMATERIAAL OVER HUBERT VAN EYCK IN GENT

Daniel Lievois

Inleiding

Het archiefonderzoek over de gebroeders Van Eyck in Gent kwam tot stilstand omstreeks het midden van de 20ste eeuw. Sindsdien is men in andere plaatsen met verwijzingen naar de kunstenaars komen aandragen, de ene al meer plausibel dan de andere.

Elisabeth Dhanens publiceerde de in 1965 bekende teksten die betrekking hebben op de schilders en op hun oeuvre.¹ Zij kwam daarmee tegemoet aan een verzuchting die op 15 november 1905 werd geuit door Alfons van Werveke (1860-1932) toen hij in de algemene vergadering van de Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent voorstelde een cartularium van de Van Eycks te publiceren. Hij werd daarin bijgesprongen door Victor Fris (1877-1925) die er onder meer op aandrong alle belangrijke documenten te fotograferen.² Aan die wens wordt nu tegemoet gekomen door alle op heden bekende Gentse teksten over Hubert van Eyck in beeld te brengen.

De gebroeders Van Eyck worden in Gent samen vermeld in het *quatrain*, de gedachtenistekst op de lijst van het veelluik als *pictor* Hubertus Eeyck, *maior quo nemo repertus* – de grootste schilder die ooit bekend was, en zijn broer Johannes, *arte secundus [frater]* – de tweede in die kunst. Er bestaat twijfel aan de datering en zelfs aan de authenticiteit van die inscriptie, maar de grondige restauratie die nu aan de gang is zal hierin wellicht duidelijkheid brengen.

In deze bijdrage wordt er enkel ingegaan op de authentieke schriftelijke gegevens in Gent over Hubert van Eyck. Hij moet het stellen met vijf archiefvermeldingen, plus zijn grafscript (hij overleed op 18 september 1426) en zijn gedeeltelijk bewaarde anepigrafe grafsteen. Meester Jan van Eyck is zelfs in geen enkel Gents ambtelijk document te vinden.³ Hubert wordt vermeld als meester Lube-

¹ E. Dhanens, onder meer: *Het retabel van het Lam Gods in de Sint-Baafskathedraal te Gent*, Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, Inventaris van het Kunstpatrimonium 6, Gent, 1965.

² A. Van Werveke, 'Voorstel tot het uitgeven van een Oorkondenboek betreffende "De aanbidding van het Lam Gods" en de Van Eycks te Gent', *Bulletijn der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent*, 13 (1905), pp. 259-265.

³ Er werden wel vermeldingen van die naam gevonden, maar zonder enige aanwijzing dat het over de schilder zou gaan.

recht, meester Ubrecht en *meester Hubrechte den scildere*. Betreft het hier inderdaad Hubert van Eyck? Hierop kan er strikt genomen geen bevestigend antwoord worden gegeven. Het is niet de bedoeling die identificatie van de hand te wijzen, want de traditie heeft ook haar rechten. Het illustreert hoe moeilijk het is om absoluut zekere informatie te verwerven over een enigmatische figuur als onze schilder. Wij nemen dus aan dat meester Luberecht identiek is met Hubert van Eyck. Hij was geen Gentse poorter want na zijn overlijden betaalden zijn erfgenamen aan de stad de gebruikelijke *issue* of successietaks voor niet-poorters. Daarom kon hij ook geen lid zijn van het lokale schildersambacht en algemeen wordt aangenomen dat dit niet het geval was. Er werd gesuggereerd dat de Van Eycks als meesters *honoris causa* werden opgenomen, maar daarvoor zijn de aanwijzingen weinig overtuigend. Helaas beschikt men voor die periode niet over een inschrijvingsregister van het ambacht.

Teksten

De vijf Gentse vermeldingen van Hubert van Eyck komen alle voor in documenten die uitgingen uit van de stedelijke administratie. In de stadsrekening voor 1424-1425 leest men: *Jtem ghegheven meester Luberecht over syn moyte van ij bewerpen van eenre taeffele die hy maecte ten bevelene van scepenen – 6 schelling groot.*⁴ (Afb.1)

In een dubbel van dezelfde stadsrekening 1424-1425 luidt de tekst: *Item meester Luberecht over syn moyte van 2 bewerpen van eenre taeffele die hy maecte ten bevelne van scepenen – 6 schelling groot.*⁵ (Afb. 2)

Meester Luberecht ontving dus de betaling voor twee ontwerpen die hij vervaardigde voor werk dat door de Gentse schepenen zou worden besteld. Het is niet bekend over welk werk het ging, maar logischerwijs diende het bestemd te zijn voor het schepenhuis van de keure, eventueel voor de kapel. Over de vraag of de ontwerpen te maken hadden met de Aanbidding van het Lam Gods kan men zich niet uitspreken. Ten gunste van de stelling dat de stadmagistraat een rol speelde bij de bestelling van het Lam Gods mag men in overweging nemen dat er wellicht een bijzondere relatie bestond tussen het Lam Gods, de Stad Gent en hertog Filips de Goede, een relatie die kan helpen verklaren waarom het veelal in een theatraal gebeuren werd omgezet tijdens de Toog of mysteriespel *Chorus beatorum in sacrificium Agni Pascalis* op de Poel op 23 april 1458. De

⁴ Stadsarchief Gent (vervolgens SAG), reeks 400 nr. 13, Stadsrekening van Gent 1424-1425, f. 188/11.

⁵ SAG, reeks 400, nr. 13, Stadsrekening van Gent 1424-1425 (dubbel), f. 270/13.

bestuurders van de stad beseften dat de gedachten en connotaties die het kunstwerk inhield de vorst konden leiden tot enige mildheid bij zijn eerste plechtige intrede in Gent na het drama van de nederlaag in de Slag bij Gavere vijf jaar voordien.⁶

Merkwaardig en zeer ongewoon is dat de bestelling door de stedelijke overheid werd geplaatst bij een schilder die geen lid was van het lokale schildersambacht, maar die anderzijds wel de titel van meester meekreeg. Meester Lubrecht moet dus wel hoog in aanzien hebben gestaan en/of een hoge bescherming hebben genoten. Toch was het bedrag van de vergoeding eerder bescheiden, als men het vergelijkt met het loon van andere werklieden in dat jaar. Een meester-timmerman, een meester-metselaar en een meester-schaliedekker ontvingen in 1425-1426 12 schelling parisis per dag.⁷ Meester Lubrecht (van Eyck) ontving dus evenveel als het weekloon van zijn collega's, naar onze huidige opvattingen bijzonder weinig. Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat een schilder toen niet als een kunstenaar werd beschouwd, maar eerder als een gekwalificeerde werkman.

Aansluitend bij de hiervoor vermelde rekeningpost is er een andere die luidt: *Item ghegheven in hoofscheeden den kinderen te meester Ubrechts – 6 groot.*⁸ (Afb. 3)

Een dergelijke gratuïteit aan het personeel in het atelier van een schilder komt vaker voor. Het werd door de schepenen als drinkgeld gegeven als zij een besteld of afgewerkt schilderij in het atelier gingen bekijken. Het bedrag stemt overeen met de helft van een dagloon van een meester-ambachtsman of evenveel als het dagloon van een gezel.⁹ Dat wijst er wel op dat de *bewerpen* tot stand kwamen, maar niet dat een definitieve versie daadwerkelijk werd uitgevoerd. In de stadsrekeningen ontbreekt elk spoor van een betaling, terwijl het de gewoonte was een deel van het afgesproken bedrag voor te schieten ter gelegenheid van de opdracht.

In de hier geciteerde tekst wordt de kunstenaar meester Ubrecht genoemd, een verbastering van de eerdere schrijfwijze Lubrecht. Dit is wel begrijpelijk omdat de naam Lub(e)recht zelden voorkwam in onze gewesten. Uit naamkun-

⁶ Voor de beschrijving van dit tableau vivant, zie Dhanens, *Het retabel van het Lam Gods*, p. 96 vlg.

⁷ Archives Départementales du Nord, Lille (Frankrijk), reeks B nr. 4095, Rekeningen van de ontvanger-generaal van Vlaanderen en Artois 1425-1426, respectievelijk f. 130v, 131 en 136. Meester-timmerman Jehan Staes kreeg 12 s. par. per dag, een meester-metselaar en een meester-schaliedekker even veel en een metserdieder 6 s. par.

⁸ SAG, reeks 400, nr. 13, Stadsrekening van Gent 1424-1425, f. 288v/16.

⁹ Zie noot 7.

dig standpunt is de vorm Lubrecht typisch Duits-Hollands, wat de stelling versterkt dat de schilders uit het Maasland zouden afkomstig zijn.¹⁰

Een volgende vermelding, nu van *meester Hubrechte, den scildere*, bevindt zich in de Gentse schepenboeken van Gedele. Op 9 maart 1426 lieten Robert Poortier en Avezoete sHoeghen door de Gentse schepenen hun wilsbeschikking acteren voor de inrichting van hun graf en het bijbehorende altaar in de kapel van Onze-Lieve-Vrouw in de kerk van Heilig-Kerst in Gent *ter welker plaetsen zij willen ende begheeren dat vulcome dat men in de selve capelle doe maken eenen altaer omme up te doene den dienst ons Heeren, ende an den selven altaer te stelne tbelde van Sente Anthonise, welc beelde nu ter tijt rust onder meester Hubrechte den scildere met meer ander weercx dienende ten selven altare*.¹¹ Over die afbeelding van Sint-Antonius en over andere elementen van het altaarstuk is er verder niets bekend. (Afb. 4)

Niet zo lang hierna overleed Hubert van Eyck, volgens zijn grafscript op 18 september 1426.¹² Dat zijn grafsteen zich in de Sint-Janskerk bevond laat vermoeden dat hij tot die parochie behoorde. Toch mag het niet worden uitgesloten dat hij in een andere parochie had gewoond. Bijzondere relaties bij het stadsbestuur en bij de betrokken parochiepastoors waren voldoende om op de begrafenistraditie een uitzondering toe te staan, meestal mits een financiële compensatie van de begrafenisrechten. Dit gebeurde trouwens ook met de bijzetting van Jan van Eyck in Brugge.¹³

Na het overlijden van Lubrecht van Heyke in Gent noteerde men in de stadsrekening de taks die zijn erfgenamen betaalden op zijn nalatenschap in de Stad Gent: *Ontfaen van yssuwen. Item van den hoyre van Lubrecht van Heyke – 6 schelling groot*.¹⁴ (Afb. 5)

Onbeantwoorde vragen

Zijn successierecht als niet-poorter was gering, namelijk het equivalent van een weekloon van een meester-ambachtsman.¹⁵ Was Hubert van Eyck dan niet

¹⁰ Mededeling van dr. Luc Van Durme (Velzeke), waarvoor onze oprechte dank.

¹¹ SAG, reeks 330 nr. 18, Schepenregister van Gedele 1425-26, f. 63.

¹² J. Duverger, *Het grafscript van Hubrecht Van Eyck en het quatrain van het Gentsche Lam Gods-retabel. Met een aanhangsel: Natuurwetenschappelijk onderzoek van de opschriften en de lijst van het Lam Gods-retabel door E. Bontinck*, Brussel, 1945, p. 18.

¹³ W.H.J. Weale, *Notes sur Jean Van Eyck: réfutation des erreurs de M. l'Abbé Carton et des théories de M. le Comte de Laborde suivie de nouveaux documents découverts dans les archives de Bruges*, Londen, 1861, p. 14; W.H.J. Weale, *Hubert and John Van Eyck*, Londen-New York, 1908, p. 22. Recenter: B. Beernaert e.a., *Goudenhandstraat 6. Het huis Knapen*, Brugge, 2013, pp. 55-56.

¹⁴ SAG, reeks 400, nr. 13, Stadsrekening van Gent 1425-1426, f. 319v/2.

¹⁵ Zie noot 7.

gefortuneerd? Dat is weinig waarschijnlijk voor een schilder die niet lang na zijn dood in het *quatrain* alle lof kreeg toegezwaid als *pictor Hubertus Eeyck maior quo nemo repertus*, de grootste schilder van alle tijden. Een verklaring voor dit enigma werd nog niet voorgesteld, maar mogelijk had hij zijn andere bezittingen tijdig aan iemand anders kunnen overdragen. Een andere mogelijkheid is dat hij toen woonde binnen de autonome heerlijkheid van Sint-Pieters waar het issue-recht in die tijd nog niet werd geïnd, ook al was dit gebied binnen de stadsmuren van Gent gelegen. Daar zijn zowel een Robrecht¹⁶ als zijn broer Jan als grond- en huisbezitters bekend, maar zonder enige aanwijzing dat het over de schilders kan gaan. Al moet hij behoorlijk gefortuneerd zijn geweest, toch zijn er ook elders geen transacties bekend over de koop of verkoop door Hubert van Eyck van huizen en gronden. In de loop van de vorige twee eeuwen werd de archivalische documentatie in Gent en elders doorgenomen door diverse vorsers, maar blijkbaar vonden zij geen relevante informatie over dergelijke transacties, maar ook niet over artistieke bestellingen. Men mag ervan uitgaan dat zij oog hadden voor alle varianten van de familienaam als (van) Eyck, Eecke, Hijke, He(y)ke, Hecke, alsook voor het verfranste Du Chesne of Du Quesne of nog voor De Quercu in het Latijn, maar zonder succes. In Gent bijvoorbeeld kwamen namen te voorschijn als Robrecht of Jan van E(e)cke of van He(e)cke, als geestelijken of beheerders van de armentafel van onder meer de Sint-Jans- en de Sint-Jakobsparochie, of nog als eigenaars of kopers van roerend goed, maar de identificatie met de schilders is steeds weer te riskant.

Voor wat zijn naam betreft, mag men aannemen dat het bedrag van de *issue* werd vastgelegd op basis van een schriftelijke aangifte door zijn erfgenamen en dat daarin de naam duidelijk werd gespeld als Lubrecht van Heyke.¹⁷ Die naam of een variant erop komt ook voor bij zijn broer Jan als: Johannes van Heyck, de Heick, de Heict, de Heecq, de Heecht, benevens de E(i)ck, d'Eick, d'Eyk, Ey(c)k, de Eyke, van Ei(c)k(e), van Eyck(e), Van der Eecke (postuum); uitzonderlijk en enkel in Brugge werd het meester Janne van Eick, *den scildere*, of *magister* Iohannes Eyck, *pictor* (postuum). Welke varianten kunnen er in Gent niet hebben gecirculeerd voor Lubrecht van Heyke? Minder officiële instanties, bijvoorbeeld de rekenplichtigen van allerlei rentenboeken, namen vaak genoeg met min of meer gelijkklinkende vormen van de naam.

¹⁶ Ook Antonio de Beatis schreef in 1517 over Roberto als schilder van het Lam Gods (Dhanens, *Het retabel van het Lam Gods*, pp. 102-103). Bij het archiefonderzoek hoeft men dus ook aandacht te hebben voor de voornaam Robrecht.

¹⁷ In het lofdicht dat Lucas de Heere aan de schilders van het Lam Gods wijdde, is *Heyc(i)us* de enige grafie van hun familienaam (Dhanens, *Het retabel van het Lam Gods*, pp. 106-107).

Interessant zijn twee oudere gegevens bekend die kunnen verwijzen naar Hubert van Eyck. In 1409 betaalde het kapittel van Tongeren een bedrag uit aan een *magister Hubertus pictor* voor schilderwerk, wellicht een retabel.¹⁸ In 1413 bestemde Jan de Visch van der Capelle, heer van Axel, bij (zijn niet bewaarde) testament een schilderij van meester Hubrecht als legaat voor zijn dochter Marie, non in het klooster van de benedictinessen in Bourbourg (Frankrijk).¹⁹ Betreft het hier werkelijk Hubert van Eyck? Mogelijk wel.

Een ander enigma over Hubert van Eyck is zijn eventuele vermelding als lid van het gilde van Onze-Lieve-Vrouw-op-de-Rade in de Sint-Janskerk te Gent. Dit gegeven werd voor het eerst meegedeeld door Charles Carton. Hij formuleerde het als volgt: *Mr Goetghebuer m'a communiqué un petit extrait du registre de la confrérie de Notre-Dame Le voici: Sente Bamesse anno xiiij^e en xxij, was Hubrecht Van Eyke, Guldebroeder van het Onser Vrouwe Gulden up den rade van den chore van Sint Jans te Ghend.*²⁰ En verder: *J'ai reçu de Mr. Goetghebuer les notes suivantes sur la famille des Van Eyck. ... Il existe une confrérie de Notre Dame aux Rayons ... dans l'église paroissiale de Saint-Jean à Gand, ... où elle avait sa chapelle derrière la maître-autel. Sont inscrits comme confrères: Un meester Joes Van Hyke, y est admis dans la même confrérie, en 1391, avec sa femme Mergriete van Huutfanghe.*²¹ ... *Meester Hubrech Van Hyke, y est inscrit sous la date de 1412 et en 1418 sa sœur Mergriete van Hyke.*²² Het is niet duidelijk of die aantekeningen uit één of uit twee registers afkomstig waren. Er is niet noodzakelijk een tegenstelling tussen de beide vermeldingen van Hubert van Eyck, de ene uit 1412 (mogelijk zijn inschrijving) en de andere uit 1422 (bijvoorbeeld een vermelding van zijn lidmaatschap). Van die bron(nen) is er geen spoor meer te bevinden, maar het mag niet worden uitgesloten dat architect en verzamelaar Pierre-Jacques Goetghebuer (1789-1866) ze had geraadpleegd in een of andere verzameling. De reputatie van Goetghebuer sluit niet uit dat men geloof mag hechten

¹⁸ E. Dhanens, *Hubert en Jan van Eyck*, Antwerpen, 1980, pp. 22-23; Dhanens, *Het retabel van het Lam Gods*, pp. 19, 85.

¹⁹ Dhanens, *Het retabel van het Lam Gods*, pp. 19, 85-86. Er wordt op gewezen dat Joos Vijd zich bekommerde om de bedijking van de polders in het Waasland en dat hij zo Jan de Visch kan hebben gekend.

²⁰ C. Carton, 'Les trois frères Van Eyck', *Société d'émulation pour l'histoire et les antiquités de Bruges et de la Flandre Occidentale*, 5 (1847), p. 268. Dezelfde tekst werd weergegeven door E. De Busscher, *Recherches sur les peintres gantois, des XIVe et XVe siècles, indices primordiaux de l'emploi de la peinture à l'huile à Gand*, Gand, 1859, p. 146. Hij kan dit hebben overgenomen van Charles Carton, maar hij was ook persoonlijk bevriend met Pierre-Jacques Goetghebuer wiens lijkrede hij trouwens uitsprak.

²¹ Opmerkelijk is de naam Mergriete van Uutfanghe, een lid van een Gentse patricische familie, als echtgenote van Joannes van Hyke. Welke de familierelatie was tussen deze laatste en de schilders, valt niet te zeggen.

²² Carton, 'Les trois frères', pp. 324-325.

aan zijn mededeling. Die zou impliceren dat Hubert van Eyck ook in 1412 en/of 1422 in Gent verbleef en zijn zus Mergriete in 1418.

Bij ontstentenis van het originele document kan hiervoor momenteel geen hard bewijs worden aangevoerd dat de sceptici kan overtuigen. De speurtocht ernaar voerde onder meer naar drie 16de-eeuwse inventarissen van het archief van de kapel van Onze-Lieve-Vrouw-op-de-Rade in de toenmalige Sint-Janskerk, de huidige Sint-Baafskathedraal. In de oudst bewaarde inventaris komt de volgende vermelding voor onder nummer 46: *Item een quohierken in parchemyne beghinnende: dit naervolghende es het matriloge ende authentycque registre daer jnne dat ghescreven staen alle de personen die huerlieder aelmoessen ghedaen ende ghegheven hebben in eerfvelycke losrenten.* Mogelijk bevatte dit boekje een namenlijst van de leden van de broederschap van Onze-Lieve-Vrouw-op-de-Rade.²³ In een andere inventaris die Baudewijn Meganc opmaakte in 1591 en aanvulde tot 1594 leest men: *Jtem dordonnantie ende statuit hoe huerlieder de guldebroeders van onse vrouwe up de Ra moeten reguleren ende wat last datter toe staet ende oec het voordeel die in onse vrouwe guilden commen, vernieut int jaer 1419.*²⁴ Zo staat het document ook vermeld in de een kopie van de inventaris van na 1594.²⁵ Het is allerminst duidelijk of de beide documenten identiek zijn, maar ze komen wél in aanmerking als bron voor de informatie van Pierre-Jacques Goetghebuer. Ze zijn echter spoorloos.

Een detail kan mogelijk op de correctheid van de citaten van Pierre-Jacques Goetghebuer wijzen. Charles Carton verwees naar het citaat uit de Gentse stadsrekening waarbij het issuerecht werd ingeschreven. Zijn lezing luidt: *Van den hoire van Lubrecht van Eyke*, terwijl dit moet zijn: *Jtem van den hoyre van Lubrecht van Heyke*. Carton heeft dus in dit verband de vorm H(e)yke niet gekend. Wel citeerde hij *Marguerite S'Heyx* (vermeld in de rekeningen van het kapittel van Sint-Donaas van 1438 tot 1465), maar die durfde hij niet identificeren met Mergriete, de zus van Hubert van Eyck. Hij gaf toe dat ook de naam van Jan voorkwam als *Johes De Heck* of nog *Heyck*, maar de vorm Van Hyke kende hij niet.²⁶ Daarom is het merkwaardig dat hij in de notities van Goetghebuer de vorm Hyke ontdekte en citeerde.

Hoe Hubert van Eyck in zijn levensonderhoud voorzag, is een open vraag. Tot nog toe werd er geen spoor gevonden van een of andere functie in Gent of

²³ Rijksarchief Gent (verder RAG), Fonds Sint-Baafs en Bisdom, K 9266, Inventaris die op 6 juni 1580 door ontvanger Lieven Triest werd overgedragen aan het (Calvinistische) stadsbestuur, niet gefolieerd.

²⁴ RAG, Fonds Sint-Baafs en Bisdom, K 9269, Inventaris die Baudewijn Meganc opmaakte in 1591 en aanvulde tot 1594, niet gefolieerd.

²⁵ RAG, Fonds Sint-Baafs en Bisdom, K 9267, afschrift van K 9269, na 1594, f. 6.

²⁶ Carton, 'Les trois frères', pp. 265-266.

elders en er is geen enkel contract bekend waarin afspraken worden gemaakt bij de bestelling van een schilderij. Een dergelijk contract had voor de schilder zelf weinig belang omdat hij geen poorter was en dus niet kon rekenen op de juridische rugsteun van de Gentse schepenen, maar voor de eventuele klanten kon de zaak anders liggen. Vraagtekens genoeg.

Tot slot

Deze bijdrage sluit aan bij de suggestie die Victor Fris op 15 november 1905 deed tijdens de algemene vergadering van de Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent om alle documenten over Hubert (en ook over Jan) van Eyck in Gent te fotograferen. Er bestaat eigenlijk bitter weinig geschreven informatie over hen beide in Gent. Dat hun kunstproductie in de contracten weinig aan de orde kwam, valt nog te begrijpen omdat zij geen poorter waren en geen lid van het Gentse schildersambacht. Het had daarom voor hen weinig nut hun contracten te laten acteren in de schepenregisters. Als zij al contracten afsloten, zal dit voor een notaris gebeurd zijn. Dat die niet tot ons zijn gekomen, valt niet te verwonderen. Helemaal anders is het gesteld met de bijna absolute afwezigheid van andere juridische documenten waarin hun naam wordt vermeld. Vermits er ook altijd een tweede partij bij elke transactie betrokken, zou deze persoon zeker hebben aangedrongen om de afspraak door een van de beide Gentse schepenbanken te laten acteren. Van hun collega's schilders in het eerste kwart van de 15de eeuw zijn er tientallen documenten bekend. Dit geldt bijvoorbeeld voor Jan de Stoevere (fl. 1401-1443), Willem de Ritsere, alias Van Lombeke (vermeld 1411- + voor 25 mei 1447), Jan van Bassevelde (fl. 1411-1468), Jan Martins (fl. van 1418-1419 tot 1452 en mogelijk tot 1468) en Roeland de Stoevere (fl. 1412-1447).²⁷ Dat dezelfde bronnen zwijgen over de Van Eycks dwingt tot relativering van elk historisch onderzoek over de schilderkunst in die periode. Niet enkel kennen historici slechts een gering gedeelte van de documentatie die ooit ter beschikking stond, maar bovendien laten de geschreven aanwijzingen weinig doorschemeren over de betekenis van de betrokken kunstenaars in het kader van de ruimere kunstgeschiedenis. Daar moet men de werken voor zich laten spreken.

²⁷ D. Lievois, 'Le chêne qui cache la forêt – Van (een) Eyck die het bos verbergt!: la peinture sur panneau à Gand à l'époque de Robert Campin et de Jan van Eyck', in: L. Nys & D. Vanwijnsberghe (eds.), *Campin in Context. Peinture et société dans la vallée de l'Escaut à l'époque de Robert Campin 1375-1445*, Brussel, 2007, pp. 205-221.

Item gheheft meester Lubbergh on sijn maecte van sifferspen van verue
taeffele Drie by maecte van bevelene van scepenen
97 fl 470

Afbeelding 1: SAG, reeks 400 nr. 13, Stadsrekening 1424-1425, f. 188/11.

"Item ghegheven meester Lubbergh over syn moyte van ij bewerpen van eenre taeffele die hy maecte ten bevelene van scepenen - VJ s. gro."

Item meester Lubbergh on sijn maecte van sifferspen van verue taeffele
Drie by maecte van bevelene van scepenen
97 fl 470

Afbeelding 2: SAG, reeks 400 nr. 13, Stadsrekening van Gent 1424-1425 (dubbel), f. 270/13.

"Item meester Lubbergh over syn moyte van 2 bewerpen van eenre taeffele die hy maecte ten bevelene van scepenen - VJ s. gro."

Item ghegheven in hoofscheden den kinderen te meest
schiefte
97 fl 470

Afbeelding 3: SAG, reeks 400 nr. 13, Stadsrekening van Gent 1424-1425 f. 288v/16.

"Item ghegheven in hoofscheden den kinderen te meester Ubrechts - VJ gro."